

مجموعہ سنون

از

منیف پاشا

ناظر معارف عومیہ سابقا

هر شهر عربی ابتدا سنده چیتار رساله موقوتہ

برنجی سنہ

جزؤ ۱ ربيع الاول

استانبول

آغویان خانہ آرمیان مطبعہ سندہ نومرو ۱۳

۱۳۰۰

اولان عملیدر . بومناسبتلر انسانك جناب حقّه و كندو نفسنه
و ابنای جنسنه قارشو اولان مناسبتلر یدر .
اشته بروجّه ایجاز بیان اولسان حقابق علم اخلاقك
موضوعیدر و بونلر ایلروده علی الترتیب تفصیل ایدیله جكدردر .

سیلان اطه سی

معلوم اولدیغی اوزره مؤخرأ خطه مصریه ده وقوعه كلان
حالات مكدره نتایجنسدن اوله رق عراقی پاشا ایلّه بعض رققاسی
هندستان م لكندن سیلان اطه سنه نفی اولنمش اولغله محل مذ كورك
جغرافیه و تاریخنه دائر بعض معلومات اعطاسی مناسب حال عد
اولندی .

اشبو جزیره عربلر سرندیب دخی دیرلر . هند لساننده
(سینغالا) یاخود (سینغالا دووی پا) دینلور . سیلان لفظی سینغالا
محرفی اولدیغی کبی سرندیب دخی سینغالا دووی پا غلطیدر .

سیلان اطه سی هند نیم جزیره سنك جهت جنوبیه سنده كنك
نهر ينك برو طرفنده واقعدر . هند ساحلی ایلّه آره سنده پالق بوغازی
واردر كه بوده تقریباً یوز كيلومتر وعرضنده در . بو جزیره نورك شككنده
اولوب سطح مربعی برملیون یوزيك كيلومتر و در و نفوسی تقریباً یکی
ملیونه بالغ اولور . مذ كور بوغاز پك صیغدر . حتی جذرا ائاسنده
صولری بردزجه چكیلور كه عاداتاً ماشیاً مرور اولنه بیلور . و بوكا
آدم كوپرسی دیرلر . اشته بوسسبیه مینی جزیره نك اطرافنده سیر
سفائن غایت مشكدر .

جزیره نك سواحل شرقیه سی صرپ و قیالقدر . شمال و شمال
غربی ساحلاری مسطح و باصقدر . فقط جنوب و جنوب شرقی
طرفلری مرتفعدر . جزیره نك الك یوكسك محلی سطح دریادن ایکی یك
ایکی یوز یکر می یدی مترو ارتفاعنده اولوب بورایه آدم تپه سی
تسمیه اولنور . بوتپه نك اطرافنده فوق الغایه لطیف و منبت اوهر
واردر . طاغلر نك الك کثریسی پك جسمیم اغاجلی اورمانلر
ایله مستور اولوب اورته لری انسان کیره میه جك صورتده صیقلقدر .
وطاغلرک هر طرفندن چایلر جریان ایدوب چوق یرلرده جسمیم
چاغلیانلر واردر .

جزیره نك هر طرفنده صولرک کثرتی مناسبیله اراضی
قولایقله سقی اولنور و ایرمقلر نك الك کثری سیر سفاینه قابلدیر .
بونلرک الك بیوکاری درتدر . اوچی مذکور آدم تپه سندن نبعان
ایدوب جزیره نك کجها ت مختلفه سنده دکره دو کیلور .

جزیره نك هواسی صیحا ق و فقط صحتیه موافقدر چونکه پك متلون
اولمیوب دکردن هبوب ایدن روز کارلر دخی حرارتی تعدیل ایدر .
علی العموم هند ممالکنده قور اقلق موسمنده نباتات پك بوزلدیغی
حالده سیلانده موسم مذکورده یاغورلر نادر اولمدیغندن قور اقلق
اوله سوء تأثیراتی کورلر و قوه انباتیه سی پك زیاده اولدیغندن
هندستانه و سائر ممالک حاره یه مخصوص اولان محصولاتک همان
کافه سی اوراده حاصل اولور . جزیره نك باشلیجه منبع ثروتی پرنج ،
توتون ، ببر ، شکر قامشی ، پاموق ، کتان ، قهوه ، دارچین ، موز ، تمر
هندی ، خرما و باخصوص هندستان جوزیدر . اتمک و ابانوس اغاجیله
اوطرفلره مخصوص دیگر اغاجلر دخی حصوله کلور . بونلرک

اوراجہ الہمی دارچین اغاجیدر کہ مخصوص دیکیلور و بیانیسی
دخی اولور . دارچین اغاجنک الہ اعلاسی جزیرہ نک سواحلندہ
بولنور ، بواغاجلر اہالیدن برصنف مخصوصک تصرفندہ اولوب
مقدارلری دخی تقریباً اوتوز یک نفوسدر و مشغولیتلری بوکا
مختصردر . جزیرہ دہ دارچین روحی و دارچین یاغی دخی اخراج
اولنور . کذلک کوکندن اعلا کافور چیقارلر .

سیلانندہ اراضی سندہ اوج کرہ محصول ویر . سالف الذکر
صیق اورمانلردہ برچوق حیوانات وحشیہ بولنور . سوریلرلہ فیلار ،
بیان طوموزلری ، ہند قاپلانلری ، مایمونلر ، چقاللر و دیگر حیوانات
وحشیہ یک چوقدر . ہر درلو اہلی حیوانلر ایلہ قوشلر بالقلر
دخی کثرت اوزرہ در . جزیرہ نک اطرافندہ یک چوق تمساح
اولوب بوجہتلہ اورالردہ کشت و کذار یک مخاطرہ لیدر . ساحل
غریب سندہ اینجو دخی صید اولنور ایسہ دہ الیوم اسکی زماندہ
اولدیغی قدر دکلدلر .

اوزوپالولرک استیلا سندن صکرہ کلوب اورادہ تمکن
ایتمش اولان پورتکیر ، ہولاندیز و انکلیرلر دن بشقہ یرلو اہالیسی
درت صنفہ منقسمدر . برنجیسی و دوا کہ برطائفہ جاہلہ در . بونلر
اھالی قديمہ بقیہ سیدر . ہیچ برحکومتہ تابع اولمہ رق اورمانلر ایچندہ
تمکن ایدرلر . وزراعت ایتملر و حیوان بسلہ مزلر . یالکز صید و شکار
ایلہ تعیش ایدرلر و کندولرینہ مخصوص برلسانلری واردلر .
ھیچ تراش اولملر و مسکوکات استعمال ایتملر . و جزیرہ نک
اھالی سائرہ سیلہ قطعاً اختلاطلری یوقدر . و کلیاً چپلاق
کزدکارندن برطرفدن ظلم و حقارت کوردکلری حالدہ حاکم حضورینہ

کیره بیلک ایچون تستر تکافنی اختیار ایتمکدن ایسه دعوا الرندن صرف نظر ایدر لر . بونکله برابر اصالت دعوا سنده اولوب حتی جزیره یی استیلا ایدن اقوام حاکمه یه قزویرمه یه تنزل ایتزلر و اشته بوسبیه مبنی ایکی یک اوج یوز سنه دنبرو طائفه مذکور هک کور هک نسبلری محفوظ قالش-در و متمدن بر طائفه اوزر لرینه کلدجک کندولری کیر و چکلمه یی اصول اتخاذ ایتش-لردر . ایکنجیسی سینغال طائفه سیدر که بونلر و قتیله هندستاندن کلوب اوراده نفوذ و اعتبار قزائمش-لردر . بونلر بدرجه یه قدر کسب مدنیت ایدوب تیمور و التون اعمالی و پاموق نسجنی بیلور لر . اوچنجیسی مالایالا طائفه سیدر که و قتیله هندستانده واقع مالایا ساحلندن کلوب جزیره نک بعض محالربنی فتح ایتش-لردر . در دنجیسی مغرب-لردر که غایت حریص و طمعکار و مراحجه جی بر طائفه-در . بونلر عرب نسلندن اولوب و قتیله هندستاندن هجرت ایتش-لردر . و اظه نک هر طرفنده بونلور ایسه ده ساحل غربی-سند کاپیت اوزره در لر .

برده جزایر بحر محیط اها لیسندن بولن-ان مالایو ، کافر ، جاوه لی ، چینلو و کبر دخی واردر . صنوف اربعه مذکور هک سنغال طائفه سی بودا مذهبنده در . جزیره ده پک چوق بودا معبدلری واردر که بونلره و یحار اتمیه اولنور . اظه نک مرکز حکومتی اولان قولومبو شهرنده فرس قدیم اولان سانسکریت لسانی تکلم اولنور . و قندی [*] شهرنده دخی لسان مذکور ک

[*] فارسیده شکر معناسنه اولان قند لفظ ک مأخذی بو شهر در

چونکه شهر مذکورده بر نوع اعلا شکر چیقار .

بر نوعی و جزیره نك جانب شمالیسنده دخی طامول لسانی استعمال
اولنور .

بوندن بشقه هند لسانیه زیاده قاریشق بر پورتکیز لسانی
دخی واردر که بونی پورتکیزلر و ساحلده تجارت ایدن سینغال
طائفه سی استعمال ایدر .

اگرچه براز و قدنبرو سائر ممالکده دخی کلیتو دارچین
یتشدیرلمیه باشلامش ایسه ده سیلان اطمه سنك محصولاتی
تناقص ایتمیشدر . باخصوص پورتکیز وهولاندیزلریدن قورتیلوب
حکومت انکلیزلره انتقال ایده لیدنبرو دارچین تجارتی کسب
وسعت ایلمشدر . محصولات ارضیه جه منابع ثروتی پك زیاده در .
قولوبوده بر انجمن دانش و برچوق مکاتب و هر طرفنده شوسه
و تیموریولار واردر .

جزیره درت ولایته منقسمدر . الیوم مرکز حکومت اولان
قولومبو و ملوک سالقه زماننده پایتخت اولان سالف الذکر قندی
شهرندن صکره ساحل شرقیسنده ترینقو مالی شهری اولوب بونك
غایت واسع و اعلا بر لیانی واردر . فقط بولیمانك مدخلی مشکل
اولدیفندن کیلر اکثریا انك جوارنده کائن باقی کورفرینه کیرمه بی
ترجیح ایدرلر . ساحل شمالیسنده واقع غال شهرینك دخی اعلا
بر لیانی اولوب قولومبودن صکره الك مهم بر تجارتکاهدر . ازمنه
سابقه ده پایتخت اولان آنارازا بورا شهری میلادك ایکی یوز قرق الی
سنه سنده بنا اولنمشدر . بوراسی بودامذهبنده اولان اهلینك زیارتکاهی
اولوب بودانك اثار متبر که سندن اولان دیش اوراده محفوظدر .
محل مذکورده بودا مذهبنجه مقدس بر طاقم انجیر اغاجلری دخی

وارد در که مذهب مذکور اربابی انلرك زيارتنه كيدرلر .

پورتكيزلر ميلادك بىك بش يوز بش سنه سنده جزيره يى ضبط ايدوب و بىك التى يوز اليده هولانده ليله انتقال ايتدى بوطاڤه لرك ايكيسينده يالكز منافع تجاريه لر ينى الترام ايدوب حكومتلر ينىك مدنيتجه حسن تاثيراتى اوله مامشدر . حتى هولانده لولر تجارتنى يد واحد اصولنه وضع ايله بومقصدر ينه وصول ايچون هر درلو حركتى تجويز ايدرلر ايدى .

هولانده لولرك جزيره يى پورتكيزلر يندن نزع چالشدقلى ائاده اهالى كندو حقننده خيرلو اولور اميديله هولانديزلره معاونت ايتديلر . فقط بوانقلابك كندولر نجه تبدل متغلبه دن بشقه بر ثمره سى اولمديغنى مؤخرأ اكلاديلر . و بومناسبتله يينلرنده عظيم محاربه لر وقوعبولوب دائما هولانده لولر غالب كالور ايدى . يرلور ندر بجأ جزيره نك قابل سكنا اوليسان طرفلر ينه چكيلوب اوراده خصملىرىنىك ربقه حكومتندن خلاص اولديلر . بىك يدى يوز طقسان بشده انكلتره تصرفنه كچدى و يرلو حكومدارى اولان (ويغرا ماسينغا) نك اسير دوشمى اوزرينه عموم اهالى انكليزلره اطاعته مجبور اولدى .

حكمدار مشار اليهك تبعيدندن صكره امن واسايشك اعاده سى حقننده انكليزلر ايله قندى شهرى وجوهى ياننده بر مقاوله عقد اولندى . ايكى سنه صكره يعنى بىك سكر يوز اون يدى ده تكرر اختلال ظهور ايدوب حتى بودا مذهبي پاپاسلرندن بريسى زمام حكومتى اله الدى . بونك اوزرينه انكليزلر جزيره ده اداره عرفيه اعلانيله مخالفلر حقنده زياده شدت كوسترهرك برسنه ظرفنده اعاده

اسایشه مقتدر اولدی . بیک سکز یوز یکریمده برلودن بریمی ینسه سلطنت ادعاسیله قیام ایتش ایسه ده طرفدارلر ینک چکملری اوزرینه باشه چیقارمدی .

انگلیز وانی و قومانداننک تعدیاتدن ناشی بیک سکز یوز قرق سکزده دخی غایت شدید بر اختلال ظهور ایدوب وانگلتره دولتی بونک تسکینی ضمنده بریولک اردو سوق ایدوب بعد ما بومثالو تکلف و سفک دمایه مجبور اولماق ایچون اسباب قیامک تحقیقیله دفع و ازاله سیچون مخصوص مأمورلر دخی تعیین ایلدی .

تحصيل ثروت

انسان حقیقته کندولکنندن هیچ برشی وجوده کتوره مز . سعی و عملی بر ماده خارجه وجودینه متوققدرکه بونی الور واقتضاسنه کوره کسوب بچوب دهاز یاده احتیاجنه صالح برشکه قور . اشته تحصيل ثروت بوندن عبارتدر . ثروتک مواد اصلیه سنی باصدیغمز طور اقدۀ ایاقلر مز التده اقان صولرده و اطرافزده یاشایان حیوانلرده بولورز . خام اشیا تعبیر اولنسان اشبو مواد اصلیه بی جناب حق خلق ایدر . فقط اکثر یا سرکش اولدقلرندن تحصيل و تکثیرلری پک قولای دکلدر . بونلری قبضه تسخیره اله حق و مثر ایده جک برمامله محتاجدرکه بوده سعی و عملدر . واقعا کرۀ ارض اوزرنده حسابسز ودرلو درلو نباتات